SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

Ana Koričančić

Problemska slikovnica - likovno i književno stvaralaštvo kao podrška cjelovitom razvoju u ranome djetinjstvu

Zagreb, 2023.

Ovaj rad izrađen je pri Učiteljskom fakultetu pod vodstvom Prof.dr.art. Antonije Balić i predan je na natječaj za dodjelu Rektorove nagrade u akademskoj godini 2022./2023.

Sadržaj rada

1. Uvod
2. Opći i specifični ciljevi rada
3. Materijal i metode rada
4. Rezultati rada
5. Popis (vizualnih) priloga
6. Sažetak
7. Summary

1. Uvod

OSNOVNE INFORMACIJE

Likovno i književno stvaralaštvo kao podrška cjelovitom razvoju djeteta rane i predškolske dobi
Ilustratorica: Ana Koričančić
Prema tekstu: Ane Koričančić
Fotografije: Ana Koričančić

KRATKI OPIS PROJEKTA

Slikovnica „*Moj zid*“ svojom je tematikom psihološka problemska slikovnica namijenjena djeci rane i predškolske dobi, koja razmatra problematiku osjećaja straha i slobode. U slikovnici se također istražuje što je sigurnost, a što opasnost. Problemske slikovnice koriste se u radom s djecom u terapiji, a taj rad koji uključuje književna djela u planiranim aktivnostima radi poboljšanja psihološkog zdravlja osobe naziva se biblioterapija (HZZJZ, 2014.) U ranome i predškolskom odgoju i obrazovanju načela bibliografije se koriste u svakodnevnom radu s djecom. Djecu koju muči neki problem prirodno će tako privući slikovnice čija je radnja slična problemu pred kojim se nalaze pa će se s takvim slikovnicama moći poistovjetiti (Bulmer, 2000.). Dječje emocije se razlikuju od emocija odraslih po tome što su nestabilne[1]. Priča koja se piše za izradu slikovnice mora stoga biti jasna, a dijelovi moraju biti međusobno povezani. Treba se paziti hoće li se koristiti alegorija i kojim će se stilom pisati. Mali detalji kao što su naglašavanje, sintaksa i rečenični znakovi svi dolaze u obzir prilikom pisanja ovakve slikovnice (Bine-Stock, 2006.). Kada se piše priča za slikovnicu treba se pratiti struktura[2] priče tako da se prvo pišu neke osnovne informacije o liku, pa se predstavi problem, potom se istakne važnost problema nakon čega slijede vrhunac, rasplet i na kraju sretan završetak. Slijedeći ovu strukturu priča će čitatelju biti jasna za čitanje i razumljiva jer će radnja biti povezana.

Odabir izgleda ilustracija koje će se pojaviti u slikovnici važan je umjetnički element slikovnice. U svakoj slikovnici likovna dimenzija ilustracije nužna je za razumijevanje radnje same slikovnice i nezamjenjiva je kao kod ostalih književnih oblika (Hameršak, Zima, 2015.). Ilustracija je time, zapravo, važna koliko i sam tekst slikovnice. Likovne tehnike koje će se upotrijebiti u slikovnici također su bitne jer različitim tehnikama postiže se različita atmosfera

[1] https://evenio.hr/psihologinje-gjurkovic-knezevic-slikovnice-ucimo-djecu-roditelje-osvijestiti-emocije/

[2] https://kidlit.com/picture-book-structure/

i time različito djeluje na čitatelja. Bitan je izgled linije, svaka točka i odabir izgleda pozadine jer sve to doprinosi doživljaju čitatelja (Doonan, 1993.).

2. Opći i specifični ciljevi rada

Glavni cilj izrade slikovnice „Moj zid“ bio je prikazati psihološku problematiku slobode, slobode izbora i straha. U primjeru slikovnice „Moj zid“ djevojčica ima svu slobodu izbora te je na njoj da samostalno odluči želi li se igrati sama i biti unutar zida ili biti izvan zida i u društvu, no iz njezine perspektive ona nema nikakvu slobodu već je zarobljena unutar zida. Uz pojam slobode izbora važna je i sposobnost koju dijete ima jer ukoliko dijete ne posjeduje određene sposobnosti njegov opseg izbora se istovremeno smanjuje (Isaacs, 2012.). To se primjerice očituje kod djece koja imaju slabije razvijene socijalne sposobnosti, nisko samopouzdanje i pretjerane osjećaje straha. Strah je emocija koju je važno prikazati djeci, no bitno je i osvijestiti kada je on pretjeran. Strahovi kod djeteta koji se kod njega duže vrijeme zadržavaju mogu dovesti do smetnji u njegovom daljnjem razvoju (Konkabayeva i sur. 2016. prema Bernstein & Borchardt, 1991).

U izradi ovakve priče za djecu važno je da glavni lik uloži napor i samostalno riješi svoj problem pred kojim se nalazi. Samostalno rješavanje problema izrazito je važno prikazati djeci kako bi znali prepoznati odgovorno ponašanje te time i razvijati vlastitu odgovornost u situacijama u kojima se nalaze. Kod pisanja je također bitno da završetak priče bude pozitivan, a rasplet jasno prikazan (Velički, 2014.).

Slikovnica predstavlja skup odgojnih i obrazovnih sadržaja i vrijednosti koje trebaju međusobno korespondirati kako bi bile pravi izazov i poticaj. (Šišnović, 2012.) Tako bi svaka slikovnica trebala služiti poticanju i razvijanju pozitivnih osobina djeteta te bi ih trebalo koristiti u radu s djecom.

Kod svih problemskih slikovnica emocije i osjećaji lika su vrlo važni te ih ne bi trebalo zanemariti u likovnom smislu. U izradi ilustracija koje prate priču lik svojim izrazima lica i gestama treba ih jasno prikazati čitatelju. Cilj je bio i jasnim ilustracijama prikazati ključne dijelove priče. Te ilustracije su samo simboli predmeta koji su u prostoru bez pozadine. (Shelley, 2013.) Prednost takvog prikaza je da djeci ističe elemente bitne za razumijevanje i usredotočenost na priču.

3. Metode i materijali

U izradu slikovnice krenulo se od osmišljavanja priče i njene poruke te su se prema tome odredile ilustracije. Izgled svake stranice bio je u obliku storyboarda izrađenog olovkom. Nakon definiranja kompozicije i izgleda stranice počeo se pisati tekst slikovnice. Kod pisanja teksta slikovnice pazilo se on bude kratak, razumljiv i jednostavan kako bi ga mogla razumjeti djeca različite dobi. (Stričević, 2006.) Također se pratilo da se u tekst uključe formule i ponavljanja. Na početku nije odmah definirana slikarska, odnosno crtačka tehnika koja će se koristiti u prikazu, planiralo se raditi tehnikom drvenih bojici, no na kraju je odlučeno da će slikovnica biti u temperi kako bi do izražaja došao deblji nanos boje u prikazu zida i drugih elemenata.

Ilustracije ove slikovnice izrađene su tako u tehnici tempere na A3 papiru, a tekst je na ilustracije dodan digitalno. Cjelokupna slikovnica napravljena je u A4 formatu vodoravnog usmjerenja nakon obrade i digitalnog objedinjavanja teksta i slike. Tekst se pojavljuje na svakoj stranici te je povezan s ilustracijama. Na mjestima gdje se pojavljuje monolog ili dijalog između likova, taj dio teksta je podebljan. Također svugdje u slikovnici gdje se spominje riječ zid ona je podebljana crvenom bojom. To je napravljeno iz razloga da se naglasi njegova važnost i značenje u slikovnici. U slikovnici se koristi vrlo sužena paleta boja i tonova te se naglašava kontrast pastelnih nijansi u odnosu na ekspresivnost karmin crvene i njezinih tonova. Crvena boja tako simbolički reprezentira strah koji biva sve veći u početku no na kraju nestaje i prevladava čistoća bijele boje koja simbolizira slobodu, ozdravljenje i novu perspektivu. Svi likovi se izgledom međusobno razlikuju sa svrhom inkluzije i prihvaćanja različitosti. Ilustracije u ovoj slikovnici prikazane su plošno, a pripadaju naivnom stilu.[2] Bliskost ovakvog stila dječjem likovnom izražaju dodatno potiče djecu na razvoj vlastitog likovnog izražavanja. (Balić Šimrak, Narančić Kovač, 2011).

[2] http://www.picturingbooks.com/visualize/artistic-style?start=3

4. Rezultati rada – slikovnica „*Moj zid*“

Slika 1. Naslovna stranica slikovnice

Naslovna stranica slikovnice prikazuje ključni trenutak u radnji slikovnice koji je zapravo pokretač radnje. Stranica prikazuje krupni plan djevojčice koje gleda kroz rupu u zidu prema vanjskom svijetu.

Slika 2. Prva ilustracija

Prva ilustracija slikovnice služi kao uvod u radnju te se pomoću nje upoznajemo s likovima slikovnice. Na ovoj stranici glavni lik i njegova situacija prikazani su u cijelosti. Riječ „zid“ je istaknuta crvenom bojom te će se to primijeniti i na ostalim stranicama. Zid ovdje još ne djeluje prijeteće, a djevojčica se smiješi i djeluje zadovoljno.

Slika 3. Druga ilustracija

Na ovoj ilustraciji trebali su se jasno i vizualno prikazati razlozi gradnje zida te je to napravljeno prikazom glavnog lika u samom centru okruženog tankom linijom zida, a opasnosti od kojih se štiti prikazani su u kutovima stranice jednostavnim simbolima u slobodnom prostoru.

Slika 4. Treća ilustracija

Treća ilustracija prati izgled prethodne sa izmjenom emocije lika u centru. Kružnica zida ovdje također služi vizualna granica koja odvaja glavnog lika od predmeta na stranici. Ova stranica prikazuje kontrast prethodne u emociji i značenju zida za nju. Glavni lik time odvaguje prednosti i mane svoje situacije.

Slika 5. Četvrta ilustracija

Ova stranica prikazuje radnju iz više perspektiva da istovremeno prikazuje likove unutar i izvan zida. Unutarnji monolog lika odvojen je od radnje te je također vizualno zaokružen tankim slojem zida.

Slika 6. Peta ilustracija

Sljedeća stranica prikazana je u tri dijela kako bi se predočio prolazak vremena između scena. Glavni lik prikazan je u prvom planu.

Slika 7. Šesta ilustracija

Na ovoj stranici vizualno dominira tekst, a zid prekriva cijelu pozadinu kako bi stranica vizualno bila tamnija i prikazala promjenu atmosfere i emociju u kojoj se lik nalazi.

Slika 8. Sedma ilustracija

Na ovoj stranici prikazan je glavni lik u trenutku spoznaje koji je simbolično postavljen povrh prikaza djelovanja lika koji ruši zid i time rješava svoj problem.

Slika 9. Osma ilustracija

Zadnja ilustracija ove slikovnice osmišljena je tako da zaokruži radnju te je prikazana minimalistički s jednom ilustracijom u sredini.

5. Popis vizualnih priloga

Devet slika A4 formata

6. Literatura

1. Balić-Šimrak, A. Narančić Kovač, S. (2011). *Likovni aspekti ilustracije u dječjim knjigama i slikovnicama.* Zagreb: časopis *Hrčak* i *Dijete, vrtić, obitelj,* Korak po korak

2. Bine-Stock E. H. (2006.) *How to Write a Children's Picture Book Volume II: Word, Sentence, Scene, Story.* USA: The Donohue Group

3. Bulmer, L. (2000). *Using Picture Books in Drama Therapy with Children: A Therapeutic Model and Annotated Bibliography*. Montreal, Canada: National Library of Canada

4. Doonan, J. (1993). *Looking at Pictures in Picture Books.* South Woodchester Stroud, Great Britain: The Timble Press

5. Hameršak M., Zima D. (2015.) *Uvod u dječju književnost*, Zagreb: Leykam international

6. Isaacs D., (2012.) *Izgrađivanje karaktera Vodič za roditelje i učitelje.* Split: Verbum

7. Konkabayeva A. i sur. (2016.) *Research of Fears of Preschool Age Children*. Kazakhstan: International journal of environmental & science education

8. Stričević, I. (2006**.)** *Projekt „Čitajmo im od najranije dobi".* Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo

9. Šišnović, I. (2011.) *Odgojno-obrazovna vrijednost slikovnice*. Karlovac: časopis Dijete, vrtić, obitelj

10. Velički V. (2014.) *Pričanje priča - stvaranje priča Povratak izgubljenomu govoru*, Zagreb: Alfa

11. https://stampar.hr/hr/vase-zdravlje/biblioterapija-knjigom-do-zdravlja Pristupljeno 25. 4. 2023.

12. https://evenio.hr/psihologinje-gjurkovic-knezevic-slikovnice-ucimo-djecu-roditelje-osvijestiti-emocije/ Pristupljeno 25. 4. 2023.

13. https://www.wordsandpics.org/2013/08/picture-book-basics-sketches-and-layout.html Pristupljeno 25. 4. 2023.

14. https://kidlit.com/picture-book-structure/ Pristupljeno 25.4.2023.

15. http://www.picturingbooks.com/visualize/artistic-style?start=3 Pristupljeno 25. 4. 2023.

7. Sažetak

Problemske slikovnice pomažu djeci u uočavanju različitih emocija i oblika ponašanja. Tim slikovnicama upoznajemo ih s poželjnim oblicima ponašanja i pokazujemo im kako samostalno riješiti problem. Djeca se još emocionalno razvijaju tako da su problemske slikovnice dobar način kako bi dijete poistovjećivanjem sa glavnim likom razumjelo vlastite emocije. Stoga je priča i način na koji je ona napisana od iznimne važnosti u izradi ovakve vrste slikovnice. U ovim slikovnicama je kao i kod drugih vrsta slikovnica važan i likovni aspekt. Tehnika kojom će se prikazati likovi, predmeti i sama radnja slikovnice određuje atmosferu cijele slikovnice i može utjecati na njeno razumijevanje. U slikovnici „Moj zid“ prikazuje se problematika slobode i osjećaj pretjeranog straha i nesigurnosti. Priča prikazuje djevojčicu koja je napravila zid koji na početku radnje za nju predstavlja zaštitu, no kasnije postaje problem i granica. Ističe se važnost samostalnog rješavanja problema kod djece zbog stjecanja odgovornosti te dobivanja samopouzdanja. Slikovnica je ilustrirana tako da su plošni likovi smješteni u nedefiniranu bijelu pozadinu, a na nekim stranicama pojavljuju se i jednostavni simboli. Tekst slikovnice pisan je jednostavno kako bi bio prilagođen djeci, a određeni izrazi i riječi su na mjestima istaknuti.

Ključne riječi: dijete, slikovnica, emocionalni razvoj, sloboda

8. Summary

Problem picture books help children to observe different emotions and forms of behavior. With these picture books, we introduce them to desirable forms of behavior and show them how to solve the problem independently. Children are still developing emotionally, so problem picture books are a good way for a child to understand his own emotions by identifying with the main character. Therefore, the story and the way it is written is extremely important in creating this type of picture book. In these picture books, as with other types of picture books, the art aspect is also important. The technique used to depict the characters, objects and plot of the picture book determines the atmosphere of the entire picture book and can influence its understanding. The picture book "My Wall" shows the issue of freedom and the feeling of excessive fear and insecurity. The story depicts a little girl who built a wall, which at the beginning of the story represents protection for her, but later becomes a problem and a boundary. The importance of children's independent problem solving is emphasized in order for them to gain responsibility and self-confidence. The picture book is illustrated so that flat characters are placed on an undefined white background, and simple symbols also appear on some pages. The text of the picture book is written simply to be suitable for children, and certain expressions and words are highlighted in places.

Key words: child, picture book, emotional development, freedom